

**ONDERZOEK IN HET TRENTADAL NAAR EREBIA
STYX TRENTAE Lorkovic EN E. STIRIA STIRIA Godart**
(Lepidoptera, Satyridae)

(Staf & Coty DE LOUKER)

Begin augustus 1980 trokken wij naar het Trentadal in Joegoslavië met op ons verlanglijstje Erebia styx trentae Lorkovic en Erebia stiria stiria Godart. Het Trentadal waar de rivier de Soca ontspringt, behoort tot de mooiste alpendalen van Joegoslavië. Tot vóór 1945 was het Italiaans en heette de rivier Isonzo. Na de oorlog in 1945 werd dit deel aan Joegoslavië toegewezen. Het ligt thans in de volksrepubliek Slovenië.

Vanuit Kranjska Gora klimt in zuidelijke richting een van de mooiste bergwegen van Europa omhoog naar de Vrsicpas (1611 m). Deze bergweg werd gebouwd in de eerste wereldoorlog door Russische krijgsgevangenen waarvan er bij een lawine 400 de dood vonden. Hieraan herinnert een prachtige houten kapel in Russische stijl. De weg is vrij steil en tussen Kranjska Gora en de bodem van de Trentavallei heeft men niet minder dan 49 haarspeldbochten. Het bovenste gedeelte van het dal dat tevens het meest grootse is heet Trentadal. Dicht bij het punt waar de rivier de weg bereikt die van de Vrsicpas komt staat een indrukwekkend gedenkteken voor dr. Julius KUGY, die veel gedaan heeft voor de ontsluiting van de Julische Alpen. Even verder is er bij een brug een zijweg naar Koca pri izviru Soce (876 m), waar een kleine parkeerplaats is. Van hieruit kan men in 15 à 20 minuten langs een stenig pad de bron van de Soca bereiken. Het laatste stuk moet men zich vasthouden aan een kabel tegen de rotswand.

Toen prof. LORKOVIC in juli 1949 bij deze bron Erebia stiria verzamelde, viel hem bij het prepareren een exemplaar op dat zich door een aantal eigenschappen van het overige stiria-materiaal onderscheidde, zodat hij vermoedde dat het een andere soort betrof. Het verzamelen van een grote reeks Erebia in juli en augustus 1950 bevestigde zijn vermoeden dat in de omgeving van de Socabron Erebia stiria Godart samen vloog met een andere soort welke tot de Stelviana styx-groep behoorde. Deze nieuw erkende soort, Erebia styx trentae Lorkovic, onderscheidt zich morfologisch, fysiologisch, cytologisch, ekologisch en genetisch van Erebia stiria Godart. Wij laten hieronder enkele morfologische verschillen volgen :

1. E. styx is iets groter.
2. Bij E. styx is de vleugelvorm iets meer afgerond.
3. De kleur van de postdiskale band op de bk. vvl. is bij E. stiria meestal roestbruin en bij E. styx veel roder.
4. De oogvlekken zijn bij E. styx opvallender en meestal talrijker.
5. Op de bk. avl. zijn bij E. styx de oogvlekken veel groter en sterker wit gekernd.

Het meest markante verschil tussen beide soorten wordt echter door de onderkant aangetoond :

6. De grondkleur van de ok. vvl. is bij E. styx donkerder en vuriger roodbruin.
7. Het belangrijkste verschil wordt aangetoond door de zwarte buitenrand op de ok. vvl. Bij E. styx bewaart deze tot aan de achterrand zijn scherpe contouren en buigt in cel C1a sterk naar binnen, zodat een zeer opvallende, tot 3 mm lange, tandachtige uitsprong ontstaat. Aan deze tand, welke bij beide geslachten sterk opvalt, is ieder E. styx-exemplaar onmiddellijk van E. stiria te onderscheiden.

Wij bezochten het Trentadal op 5, 6 en 8 augustus en reden iedere dag de lange, vermoeiende weg van Kranjska Gora tot aan de bron. E. stiria Godart vonden wij op verschillende plaatsen, van bijna boven op de pas (1400 m) tot helemaal beneden in het dal bij Na Logu. Al de exemplaren, zowel mannetjes als wijfjes, waren licht afgevlagen. E. styx trentae Lorkovic daarentegen konden wij enkel vinden op de door de zon verwarmde rotsen in de kloof bij de bron. Jammer genoeg vonden wij uitsluitend mannetjes, alle in zeer goede staat. Het verschil tussen de gave styx en de wat afgevlagen stiria wordt verklaard door het feit dat de rupsen van E. stiria overwinteren in het derde stadium, terwijl deze van styx onmiddellijk na het verlaten van het ei in diapauze gaan. Hierdoor vliegt E. styx in het Trentadal minstens 2 à 3 weken later dan E. stiria.

Summary : The authors caught both Erebia stiria stiria Godart and E. styx trentae Lorkovic in the Trenta Valley (Yugoslavia, Slovenia) near Kranjska Gora in the beginning of August 1980. Whilst the former species could be found at several altitudes and on different places, the latter only occurred on the sunny, stony slopes near the source of the river Soca. The flight period of E. styx is 2 à 3 weeks later than that of E. stiria.

Résumé : Les auteurs ont capturé Erebia stiria stiria Godart aussi bien que E. styx trentae Lorkovic dans la vallée de Trenta (Yougoslavie, Slovénie) aux environs de Kranjska Gora, début août 1980. La première espèce a été capturée en différents endroits et altitudes diverses; la seconde exclusivement sur les pentes rocheuses près de la source de la rivière Soca. La période de vol de E. styx est de 2 à 3 semaines plus tardive que celle de E. stiria.

DE LOUKER, S. & C. : Ter Duinen 39, 2288 BOUWEL.